

Praten over geld in de familie, het la

Het is doodjammer dat ruzies over geld wel eens stokken durven te steken in de wielen van onze relaties, zeker in familieverband. Echtscheidingen die bittere vechtscheidingen worden en fout gelopen nalatenschappen laten diepe wonden na. Dergelijke conflicten zijn zo oud als de mensheid. Denken we maar aan het verhaal van Jakob en Esau. Veel pijn en verdriet kan vermeden worden door financiële zaken al vroeg zo te regelen, dat er later niet over gebekvecht moet worden. Helaas blijkt ons aller 'financiële geletterdheid' nog veel te beperkt.

Een volledig overzicht maken van je familiale vermogen leidt in de meeste gevallen al to

VREDE OP AARDE BEGINT IN JE FAMILIE

De jaarwisseling, met de traditionele familiebezoeken en nieuwjaarswensen, blijkt niet zelden de gelegenheid om delicate vragen over de toekomst ter sprake te brengen. Opa en oma hebben de leeftijd bereikt om stappen te doen die hun nalatenschap regelen, maar hoe pakken ze dat concreet aan? Kleindochter wil gaan samenwonen, maar wat zijn de gevolgen? Wat kan en wat kan niet?

Als zaakvoerder van een onafhankelijke nichespeler in de financiële sector wordt Ingrid Stevens vaak geconfronteerd met de financiële levensvragen van cliënten. Daarover schreef ze, samen met andere experts, *In goede en kwade dagen*, een handzaam boek voor een breed publiek, dus ook voor lezers met een klein vermogen.

„Mensen stellen wel de juiste vragen, maar helaas niet vaak bijtijds”, zegt Stevens. „Het doet me telkens iets als een echtscheiding uitmond in financiële ellende of een successie slecht geregeld blijkt. En nog al te vaak zijn vrouwen daarvan de dupe.”

Is praten over geld dan nog altijd taboe? Stevens: „In familiekring en onder partners wordt er alleszins veel te weinig gepraat over geld. En als de zaken niet goed zijn geregeld, dan wordt dat gegarandeerd uit in conflicten. Praten over geld is niet vies, het

is integendeel een basis voor respectvolle relaties in gezin en familie.”

Een van de drempels voor een open gesprek blijken de machtsverhoudingen tussen gezins- en familieleden. Soms verdient de vrouw meer dan de man. Vaak besliste de vrouw niet uit werken te gaan en te zorgen voor het gezin, waarbij ze afzag van een eigen carrière. Familiaal speelt niet zelden de aloude verdeling in 'warme' (bloedband) en 'koude' (aangetrouwde) kant. Schoondochters en -zonen worden soms gewantrouwd, zeker als men het financiële vermogen in de familie wil houden, bijvoorbeeld door een erfenissprong.

„Je moet het emotionele durven in te brengen in iets rationeels als financiën”, zegt Stevens. „En omgekeerd. Waarom zijn er nog zo veel hoogbejaarden die niets hebben geregeld

in verband met hun erfenis? De jongste tijd word ik vaak uitgenodigd in de sector van de palliatieve zorg om te praten over 'successieplanning in extremis'. Het is echter bijzonder moeilijk om aan een ziekbed een nalatenschap ter sprake te brengen. Elk gezin zou ooit de tijd moeten nemen om alles te inventariseren. Waar is ons geld? Wat met de verzekeringen? Wat zegt het huwelijkscontract? Zo'n overzicht verschaft al veel inzicht.”

In haar boek *In goede en kwade dagen* belicht Stevens financiële kwesties ook vanuit ethisch perspectief. Door de juiste vragen te stellen, met respect en eerbied voor alle partijen, is een echtscheiding misschien niet te vermijden, maar een vechtscheiding wel. Ook bij de regeling van een nalatenschap is het doel het vinden van rust en vrede.

„Proberen een open gesprek aan te gaan en alle partijen aan het woord te laten, is zeer belangrijk”, weet Stevens. „Mensen willen vooral gemoedsrust. Ik ervaar dat ook in de praktijk. Meer dan ooit verkiezen mensen die gemoedsrust boven het opzetten van de meest voordelige fiscale constructies.”

Ook transparantie is een vereiste. „Zeker onder partners. Ik geloof niet in geheime regelingen. Bij kinderen ligt dat anders, zeker wanneer het over grote vermogens gaat. (Groot)ouders willen dat hun (klein)kinderen gemotiveerd blijven om te werken. Het is ook mijn ervaring dat hoe ouder de pater familias is, hoe minder makkelijk er open kaart kan worden gespeeld.”

Stevens pleit tot slot voor meer financiële geletterdheid. We scoren daar met z'n allen slecht in. Kennis maakt je echter sterker wanneer je een notaris, financiële instelling of advocaat moet raadplegen.

Erik DE SMET

Ingrid Stevens (redactie), *In goede en kwade dagen. Financiële levensvragen*, Knops Books, Gent, 2012, 196 blz., 39,50 euro.

„Meer dan ooit verkiezen mensen gemoedsrust boven de meest voordelige fiscale constructie”

Tussen wettelijk sam

aatste taboe?

ot interessante inzichten. © Imageglobe

'SUCCESSIERECHTEN WORDEN VAAK OVERSCHAT'

Een mens die sterft kan niets meenemen, zijn bezit kan hem niet volgen. Zo klinkt het in de oudtestamentische Psalmen (49, 18). Wat we echter wel kunnen, is na ons overlijden onze wil laten gelden over onze bezittingen. Of toch over een deel ervan, het zogenaamde beschikbare deel. De rest gaat automatisch naar een eventuele huwelijkspartner, naar kinderen en kleinkinderen, ouders of grootouders. Enkel broers of zussen kun je onterven.

Weinigen praten graag over de dood, en zeker niet met een rekenmachine in de hand. Toch kan het belangrijk zijn om te weten wat mag en kan, want erfenissen leiden niet zelden tot wrevel in families. „We constateren vaak dat heel wat mensen verschillende vragen rond successie, zoals schenkingen, al goed kennen”, stellen de auteurs van het boek *In goede en kwade dagen*. „Het valt echter telkens weer op dat ze niet eerst uitrekenen hoe groot ieders erfdeel is. Ze denken onmiddellijk aan schenkingen en vragen zo al naar oplossingen voordat het probleem geformuleerd is. Wanneer het gaat over erfenissen in rechte lijn en tussen echtgenoten en samenwoners, blijken ze ook vaak met een ontelijke schrik te zitten voor hoogoplopende successierechten.”

Sinds 2007 betalen echtgenoten en wettelijk samenwonende partners in het Vlaams Gewest bijvoorbeeld geen successierechten

meer op de gezinswoning. Vergeet echter niet dat de partner vaak slechts een deel van de woning erft, het vruchtgebruik, en dat kinderen of andere verwanten die de blote eigendom erven, daarvoor wel moeten betalen.

Een andere misvatting, die problemen veroorzaakt, betreft schenkingen die mensen bij leven doen. Wat je schenkt aan je toekomstige erfgenamen, wordt immers verrekend bij je overlijden. Soms is dat een goed en eerlijk systeem. Als iemand met twee dochters de oudste bij haar huwelijk bijvoorbeeld een som geld schenkt, maar

overlijdt vóór de jongste trouwt, krijgt de tweede dochter eerst dezelfde som vóór de erfenis verdeeld wordt.

Een minder aangename verrassing krijgt een zoon wanneer zijn vader hem bij leven een huis schonk, maar na

dien opnieuw huwde. Bij het overlijden van de vader krijgt de tweede echtgenote immers het vruchtgebruik van het huis en mag ze er in principe in wonen. Een dergelijke situatie voorkom je door in de schenkingsakte of in je testament te vermelden dat het om een schenking 'buiten erfdeel' gaat.

Jozefien VAN HUFFEL

Op www.notaris.be vindt u heel wat informatie over financiële levensvragen. Bij veel kantoren is een eerste gesprek met een notaris of een kort advies eveneens gratis.

Enkel binnen bepaalde grenzen kun je kiezen aan wie je je goederen nalaat na je dood

HET HUWELIJK EN DE PORTEMONNEE

Sinds 1 januari 2000 is het in België mogelijk om wettelijk samen te wonen. De wettelijke maatregelen die nadien volgden, stelden samenwonenden op de meeste vlakken gelijk aan gehuwden. Zo maakt het bijvoorbeeld voor de perso-

nenbelasting geen verschil of je nu huwt of (wettelijk) samenwoont. Je ontvangt in beide gevallen een gezamenlijke aangifte en wanneer een van de partners weinig of niets verdient, kan dat ertoe leiden dat de ander minder belastingen moet betalen.

menwonenden en gehuwden bestaan nog slechts kleine verschillen. © KNA-Bild

Een ander voorbeeld van de bijna gelijke inschatting van huwelijk en samenwonen door de wetgever is dat wettelijk samenwonenden nu, net zoals gehuwden, de plicht hebben om de kinderen en de ouders van hun partner te onderhouden als die komt te overlijden. Ook hebben wettelijk samenwonenden altijd het recht om medehuurder te worden van de woning die hun partner huurt, zonder dat de eigenaar daar toestemming voor moet geven, en om bij overlijden van die partner dan ook het huurcontract over te nemen.

Hier en daar is er echter nog altijd een klein verschil tussen gehuwden en wettelijk samenwonenden. En soms heeft dat wel degelijk financiële gevolgen. Enkel wanneer je getrouwd bent, kun je bijvoorbeeld, weliswaar indien bepaalde voorwaarden zijn vervuld, een overlevingspensioen ontvangen na het overlijden van je huwelijkspartner.

Ook in het erfrecht bestaan er nog verschillen. Zo is het bijvoorbeeld moeilijker om een echtgenoot te onterven dan iemand met wie je wettelijk samenwoont. Een echtgenoot erft altijd het vruchtgebruik van de gezinswoning met alle huisraad en meubilair. De huwelijkspartner mag dus in het huis blijven wonen en dat verhuren zolang hij of zij leeft. Enkel echtelieden die al gedurende jaren niet meer samenwonen, kunnen elkaar onterven.

Ook een wettelijk samenwonende krijgt het vruchtgebruik zonder dat daar een testament voor vereist is, maar hij of zij kan al-

tijd zijn partner onterven, zelfs zonder dat die daarvan op de hoogte wordt gebracht. Net zo goed kun je echter je partner een groter deel van de erfenis toewijzen.

Veel groter is uiteraard het verschil met koppels die enkel feitelijk samenwonen. Zij zijn in veel gevallen minder goed beschermd. Als de gezinswoningen bijvoorbeeld op naam van een van beiden staat, dan kan deze als eigenaar de partner zomaar op straat zetten. Bij overlijden gaat het huis dan ook altijd naar zijn of haar kinderen. Feitelijk samenwonenden erven niets van elkaar, tenzij ze dat vastleggen in een testament. Ook dan hebben ze pas na drie jaar recht op lagere successierechten, waar gehuwden en wettelijk samenwonenden in elk geval van genieten.

Heel wat koppels kiezen er echter wel voor om enkel feitelijk samen te wonen. Een voordeel kan zijn dat je niet aansprakelijk bent voor schulden van je partner. Dat geldt zowel voor schulden die je partner maakt in functie van het gezin als voor achterstallige belastingen. Zelfs als je samen schulden maakt, ben je als feitelijk samenwonende enkel verantwoordelijk voor jouw deel van het bedrag. Wie wettelijk samenwoont of gehuwd is, betaalt in veel gevallen mee voor de schulden die de partner tijdens het huwelijk of samenlevingscontract maakt. Komt er echter een gerechtsdeurwaarder aan te pas, dan is iedereen gelijk voor de wet: die kan beslag leggen op alle spullen die hij op het domicilieadres van de schuldenaar aantreft. (JVH)